

Presentatie Israëlskring 11 januari 2024

Op de 9^e dag van de maand Av – Tesha Be'Av – in het jaar 135 na Chr. viel de laatste vesting, waar Bar Kochba zich verschanst had. Het was exact dezelfde datum waarop – 65 jaar eerder – Jeruzalem was gevallen. Het was ook de dag, dat de Eerste Tempel verwoest werd door de Babyloniërs.

De overwinnaar, keizer Hadrianus, kon nu zijn lang gekoesterde wens verwezenlijken. Op de plaats, waar eens de Joodse Tempel had gestaan, werd nu een tempel van Jupiter Capitolina gebouwd en een standbeeld van Hadrianus opgericht. Niets herinnerde nog aan de stad van koning David. Het werd de Joden zelfs op straffe des doods verboden om de stad, die nu Aelia Capitolina heette, te betreden.¹

Hadrianus gaf het land ook een nieuwe naam: Palestina, een naam die herinnert aan de aartsvijand van Israël, de Filistijnen.

Er heerst een groot misverstand ten aanzien van de aanwezigheid van het Joodse volk in het land Israël. Veel mensen denken, dat na de opstand van Bar Kochba in 135 na Chr. al de Joden werden verbannen en pas terugkeerden tijdens de opkomst van het Zionisme aan het eind van de 19^e eeuw.

Om een aantal redenen is deze veronderstelling onjuist. Er is in al die tweeduizend jaar een Joodse aanwezigheid in het land Palestina geweest.

Van 1517 – 1917 was het gebied bezet door het Ottomaanse Rijk. Het voert te ver om alle politieke en etnologische ontwikkelingen van deze en de daaraan voorafgaande periode te behandelen.

Voor ons verhaal denk ik, dat we het best kunnen beginnen met de toestand, zoals die was in het begin en het midden van de 19^e eeuw.

Hoeveel Joden en Arabieren woonden er rond 1850 in het land? Volgens Wikipedia woonden er 350.000 inwoners: 85% moslims (297500); 11% christen (38500) en 4% Joden (14000)

In alle voorgaande jaren hebben er dus Joden in Palestina gewoond en steeds waren er steeds groepen Joden die zich in Palestina vestigden. In de tweede helft van de 19^e eeuw begon dit massalere vormen aan te nemen. Daar waren verschillende oorzaken voor.

De pogroms, die zich voordeden, m.n. uit het midden en Oosten van Europa – hadden tot gevolg dat het gevoel van onveiligheid vanwege toenemend antisemitisme, steeds sterker werd.. De immigratiegolven naar Palestina die ten gevolge daarvan plaats vonden werden Aliyah genoemd (meervoud van het woord Aliyah).

Eeuwenlang hebben de Joden moeten leven onder vervolging, haat, verachting en moordpartijen gepaard gaande met duizenden, ja miljoenen doden..

Als we de boeken lezen van **Werner Keller** '... En zij werden verstrooid onder alle volken', **Hans Jansen**: 'Christelijke Theologie na Auschwitz', **Michael Brown**: 'Bloed aan onze handen', **Ray Montgomery**: 'The List', dan grijpt het je aan, dat er wereldwijd eeuwenlang zo'n demonische haat tegen dit volk leefde en nog steeds voortduurt. De indruk die we krijgen als we het hebben over 'anti-Semitisme' kan nauwelijks de concrete, niet te beschrijven, ellende van het Joodse volk onder woorden brengen. De talloze wrede slachtingen en pogroms, die dit volk in de loop de eeuwen hebben moeten ondergaan zijn met geen pen te beschrijven. Om alle pogroms, met hun aantal en

¹ Werner Keller: ... En zij werden verstrooid onder alle volken, pag.86

effecten, te benoemen zouden we een paar avonden bezig zijn. Ik zal er in de loop van dit verhaal er enkele noemen.

Opkomst Zionisme

Eén van de bekendste namen van het opkomend Zionisme was die van **Theodoor Herzl**.

Hij werd op 2 mei 1860 geboren in Boedapest uit Joodse ouders en overleed op 3 juli 1904. Hij werd dus slechts 44 jaar.

Als Joods student in Wenen kreeg hij te maken met anti-Semitisme. Na een anti-Semitische manifestatie moest hij ontslag nemen bij zijn studentenclub. In Wenen en later in Parijs werkte hij als journalist voor de Oostenrijkse krant *Neue Freie Presse*. In beide steden kreeg hij te maken met Jodenhaat. Vooral toen hij als journalist verslag deed van de rechtspraak tegen de Joodse officier Dreyfus, die in Frankrijk onterecht werd beschuldigd van landverraad. Toen Dreyfus als gevolg van de rechtspraak gedegradeerd werd, schreeuwde de menigte: 'Dood aan de Joden'. Herzl was in die dagen verslaggever en was door deze gebeurtenis zo geschokt, dat hij zijn bekende traktaat '*Der Judenstaat*' schreef. In dit traktaat voorzag Herzl de oprichting van een toekomstige onafhankelijke Joodse staat in de 20e eeuw. Hij was van mening dat de oprichting van deze onafhankelijke Joodse staat de beste manier was om antisemitisme in Europa te vermijden. Het traktaat '*Der Judenstaat*' moedigde Joden aan om land te kopen in Palestina.

Herzl was ervan overtuigd dat de Joden een eigen staat moesten hebben. In 1902 kwam zijn boek 'Altneuland' uit, een roman gewijd aan het Zionisme, maar waar nog niets wijst op een eventueel toekomstig Joods-Arabisch conflict.

Eén van zijn meest toegewijde vrienden was een Britse predikant **William Hechler** (1845 – 1931). De vader van Hechler was zendeling in India. Na terugkeer naar Europa geeft hij zowel in Engeland als Duitsland onderwijs aan de hoven van de hoge adel en de Duitse keizer. Hij was prediker aan de Britse ambassade in Wenen maar had tevens een fascinatie voor Bijbelse profetie en archeologie. Door zijn vele contacten met vorstelijke hoven kon hij Herzl veel van dienst zijn om internationale aandacht te vragen voor de Zionistische zaak. **Over de relatie van Herzl en Hechler is een uitstekend boek: 'De Prins en de Profeet' van Claude Duvernoy.**

De ideeën van Herzl sloegen vrijwel meteen aan bij een minderheid onder de Joden in Europa, die veel te lijden hadden onder aanhoudend anti-Semitisme. Joden werden als groep en vaak ook individueel gediscrimineerd door een hoogtij vierend nationalisme, met name in Rusland. Vanuit Oost-Europa was inmiddels een lokaal georganiseerde, emigratiestroom naar Palestina op gang gekomen vanwege de pogroms die vrij frequent Joodse slachtoffers eisten en het verbranden van Joods bezit tot gevolg hadden.

In **1892** begint de eerste grote Aliyah op gang te komen.

In **1897** organiseerde Herzl het eerste Zionistische Congres in de Zwitserse stad Bazel. Vijftig jaar later – in 1947 – zou de Volkerenbond de resolutie 181, het bekende verdelingsplan aannemen, dat een verdeling van het land tussen Joden en Arabieren bepaalde en leidde tot de stichting van de staat 'Israël'.

In het Engeland van die tijd leefden ook veel vooraanstaande Christenen, die zich bezig hielden met de zaak van het Zionisme. Eén van hen is **Laurence Oliphant** (1829 – 1888). Hij voelde zich sterk aangetrokken tot het Midden-Oosten, hield zich bezig met de Britse politiek van die dagen en was sterk geïnteresseerd in het Heilige Land en in eventuele Joods nederzettingen daar. In 1879 ging hij

naar Palestina via Roemenië waar hij getuige was van een aantal anti-Semitische uitbraken. Daar schreef hij een boek over: 'Land van Gilead'. Zie verder voor Oliphant in 'Faith and Fulfilment', pag 53-57. Deze Oliphant wordt ook vermeld in een publicatie van het CIDI.

Verder kennen we **Lord Palmerston** (1784-1865), de eerste Christelijke Engelse Minister van Buitenlandse Zaken, die zich beijverde om Joden te bemoedigen terug te keren naar Palestina. In 1840 schreef hij een brief aan de Britse ambassadeur in Constantinopel om er bij de Ottomaanse regering op aan te dringen om Joden de gelegenheid te geven vanuit Europa terug te kunnen keren naar Palestina. Verder Lord **Shaftesbury** (1801-1885), een man met een onwankelbaar geloof wiens leven was gebaseerd op een letterlijke aanvaarding van de Bijbel. Het was geen toeval dat zo'n diep religieus persoon terecht kon bij een realistisch politicus als Palmerston 'Faith and Fulfilment' (hoofdstuk: Christians before the rise of Zionism) Zo zijn er velen geweest

Pogroms

Pogroms waren als het ware de katalysator, waardoor Joden, m.n. uit Oost-Europa naar Palestina gedreven werden.

Het aantal verschrikkingen, dat Joden in de 19e eeuw en daarna door pogroms moesten ervaren is huiveringwekkend. Het is één en al woeste haat, die al vanaf oude tijden is begonnen en in die tijd de climax leekt te bereiken tegen slechts één etnische groep: de Joden.

Ik zal er enkele noemen.

1821 – 1829 In de Griekse onafhankelijkheidsoorlog werden duizenden Joden afgeslacht. Tijdens het bloedbad van de Peloponnesos verloren 5000 Joden hun leven, de overblijvenden vluchtten naar Corfu. Anti-Joodse rellen, ongeregelheden en bloedschriften dwongen de Joden te vluchten.

1903 In **Kishinev** (Moldavië) vond op 19 en 21 april **1903** een anti-Joodse rel plaats. Tijdens die pogrom, die op Paasdag begon, werden 49 Joden gedood, 92 raakten ernstig gewond, een aantal Joodse vrouwen werd verkracht, ruim 500 raakten lichtgewond en 1.500 huizen raakten beschadigd. Het incident vestigde de wereldwijde aandacht op de vervolging van Joden in Rusland en bracht Theodor Herzl ertoe Oeganda voor te stellen als een eventueel toevluchtsoord voor de Joden.

Een tweede pogrom in Kishinev vond plaats op 19 en 20 oktober **1905**. Deze keer begonnen de rellen als politieke protesten tegen de tsaar, maar veranderden in een aanval op Joden waar ze ook maar te vinden waren. Tegen de tijd dat de rellen voorbij waren, waren 19 Joden gedood en 56 gewond geraakt. Joodse zelfverdedigingsliga's, georganiseerd na de eerste pogrom, maakten een einde aan een deel van het geweld, maar waren niet geheel succesvol. Op het hoogtepunt van de gewelddadigheden worden in één week tijd 660 Joodse gemeenschappen aangevallen, waarbij ruim duizend doden en tienduizend gewonden vallen

Van 14-16 juni **1906** vindt er een pogrom plaats in **Bialystok**, Polen waar meer dan 80 mensen worden gedood door soldaten van het Keizerlijke Russische leger.

In juni **1918** worden 900 Joden in Jalta door antisemieten in zee verdronken. In Sebastopol worden in dat jaar alle Joodse leiders vermoord.

In deze presentatie is het niet goed mogelijk om het verschrikkelijke lijden weer te geven, dat de Joden in de pogroms werden aangedaan. Om een beter inzicht te krijgen van wat door de pogroms de Joden is aangedaan raad ik het boek aan van Wim Verwoerd: Het bloed schreeuw uit de aarde.

Pogroms en andere anti-Semitische uitingen werden ook aangemoedigd door de publicatie van de zgn. 'Protocollen van de wijzen van Sion', een fictief verslag van een vergadering van Joodse leiders, die in **1897** zou hebben plaatsgevonden in Bazel. Alhoewel van oorsprong een seculiere uiting van antisemitisme, zijn de anti-Joodse beschuldigingen uit het boek in grote mate opgenomen in de Arabische conceptie van het Jodendom en Israël. De Joden zouden de media, de banken, de filmindustrieën willen controleren, de wereldheerschappij nastreven. De Protocollen werden onder andere verwerkt in het handvest van Hamas. Het is als boekvorm op uitgebreide schaal verspreid in de Arabische wereld en als televisiefeuilleton uitgezonden. Op 16 januari 1920 wordt de Duitse vertaling (vanuit het Russisch) uitgegeven.

Eerste Aliyah (1882-1903)

Tussen 1882 en 1903 immigrerden ongeveer 35.000 Joden naar het Ottomaanse Palestina, waar ze zich voegden bij de reeds bestaande Joodse bevolking die in **1880** 20.000 tot 25.000 telde. De immigrerende Joden arriveerden in groepen. De meeste van deze groepen waren in de jaren tachtig van de negentiende eeuw georganiseerd in de gebieden van Roemenië en Rusland.

Onder de nederzettingen die deze immigranten hebben gesticht zijn Petach Tikva (al in 1878), Rishon LeZion, Rosh Pina en Zikhron Ya'akov. In **1882** vestigden de Jemenitische Joden zich in het dorp Silwan, gelegen ten zuidoosten van de muren van de Oude Stad van Jeruzalem op de hellingen van de Olijfberg. Koerdische Joden vestigden zich rond 1895 in Jeruzalem.

In 1904 tot 1914 volgden meerdere golven van Joodse immigratie naar Palestina (Alyot)

Om de ontwikkelingen in het Joods-Arabisch conflict goed in beeld te krijgen is een uitstapje naar de internationale politiek van die tijd nodig.

Op **28 juli 1914** breekt de 1e Wereldoorlog uit.

De strijdende partijen waren enerzijds **Groot Brittannië, Frankrijk en Rusland** (later ook Roemenië) en anderzijds **Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en Italië**. In het verloop van de oorlog liep Italië over naar de Geallieerden, terwijl het **Ottomaanse Rijk** en Bulgarije de kant kozen van Duitsland.

Dia 1

Het Ottomaanse Rijk strekte zich toen uit van Turkije, Syrië, het huidige Palestina en Jordanië en grote delen van het Arabisch Schiereiland, m.n. het westelijk deel daarvan, dat de Hidjaz ordt genoemd. In ons verhaal gaat het voornamelijk over de oorlog in het Midden Oosten, waar Engeland en Frankrijk enerzijds en het Ottomaanse Rijk anderzijds een rol spelen en het vooral om de houding van de Arabieren in dit conflict gaat.

De Ottomanen vallen in 1915 de Britse stellingen langs het Suezkanaal aan. Dit kanaal was voor de Britten uiterst belangrijk i.v.m. de verbindingen met India, toen nog een Britse kolonie. De strijd breidde zich uit naar de Sinaï woestijn en vervolgens naar het zuiden van Palestina.

Zowel Engeland en Frankrijk wilden de Arabieren bij hun strijd betrekken. Als die tegen de Ottomanen opgezet zouden kunnen worden, dan zou dat voor Engeland van strategisch belang zijn. Maar daar moesten wel concessies en beloften tegenover staan. Eén van de Arabische spelers die hierbij betrokken waren, was de Sharif van de Hidjaz, Hoessein. De Hidjaz was de westelijke kuststrook van

het huidige Saoedi Arabië met de steden Mekka en Medina. (Sharif is de titel van een Arabische vorst, die claimt een afstammeling van Mohammed te zijn.)

(Sharif Hoessein werd door de Arabieren buiten de Hidjaz niet erkend; ook niet door de Arabische sjeiks aan de buitenranden van het Arabisch schiereiland en zeker niet door zijn grootste vijand Ibn Saoed van het binnenland. De Arabieren van Mesopotamië hadden alleen belangstelling voor hun eigen onafhankelijkheid, terwijl hijzelf nauwelijks contact had met de Arabieren van Syrië.)

In **1915** onderhandelde Groot Brittannië, bij monde van Sir Henry McMahon (de Britse Hoge Commissaris in Egypte), met Sharif Hoessein om een Arabische opstand te beginnen tegen de verzwakkende Ottomaanse Turken. Het was de bedoeling dat Hoessein en zijn zonen een guerrilla zouden beginnen tegen Turkse troepen en spoorwegen op het Arabisch Schiereiland. De sharif wilde zich dan wel eerst verzekeren van Britse steun voor Arabische onafhankelijkheid in alle Arabische provincies van het Ottomaanse Rijk van Mersin in het Noorden, de Perzische grens in het Oosten, de Rode Zee en de Indische Oceaan in het Zuiden. In ietwat vage termen werd besloten, dat het gebied van Syrië ten westen van Damascus en Aleppo daarvan uitgesloten wordt. In deze afspraken werd de naam 'Palestina' (met opzet?) niet genoemd.

Het is niet duidelijk, of uit deze vage bewoordingen de sharif had kunnen concluderen dat Palestina uitgesloten was van de hem aangeboden gebieden en dat zou in de toekomst voor problemen gaan zorgen.

Overigens had Groot Brittannië nooit specifiek de claim van Sharif Hoessein als toekomstig leider van alle Arabieren erkend, maar ze hadden hem dit wel doen geloven. Deze Arabische heerser zou de Britten helpen in hun strijd tegen de Turken tijdens de Eerste Wereldoorlog. Als beloning voor zijn hulp beloofden de Britten dat hij en zijn zonen koningen zouden worden in alle Arabische gebieden die zij op de Turkse Osmanen zouden veroveren.

De echte waarheid was, dat Frankrijk en Engeland in **1916** al geheime onderhandelingen waren begonnen over de toekomst van de Arabisch Ottomaanse gebieden. Het was een plan om na de oorlog het gebied van het Midden-Oosten te verdelen in twee 'invloedsferen': een Franse en een Britse. Deze afspraak was het **Sykes-Picotplan**, waar afspraken werden gemaakt over hun beider invloedsfeer als het Ottomaanse Rijk na de Eerste Wereldoorlog zou zijn verslagen. Het was opgesteld door de Franse onderhandelaar Georges **Picot** en de Brit Mark **Sykes**. Dit plan moest uiteraard voor de Arabieren geheim blijven.

Het hele gebied zou verdeeld worden tussen Frankrijk en Groot-Brittannië. De Fransen zouden de kuststrook van Noord-Syrië en Libanon krijgen met de steden Beiroet, Aleppo en Damascus. De Britten het gebied ten noorden van de Perzische Golf, het tegenwoordige Jordanië en Irak. Het zuiden van Syrië tussen de Middellandse Zee en de rivier Jordaan, dat voor Europeanen met hun Bijbelse opvoeding als 'Palestina' een speciale betekenis heeft, zou onder internationaal bestuur komen.

Het Sykes-Picot plan was dus bedoeld om de na-oorlogse buit te verdelen. Maar hoe kon de buit verdeeld worden zonder tegelijk de Arabieren tegen zich in het harnas te jagen? Men was juist bezig om Hoessein bij een opstand tegen de Turken te betrekken door hem als toekomstig koning het bestuur over de Arabieren te beloven. Geheimhouding van dit plan was dus van het allergrootste belang. In 1917 kwamen in Rusland de Bolsjewieken aan de macht. Die ontdekten het Sykes-Picot verdrag in de keizerlijke archieven en informeerden de Turken.²

² Barbara Tuchman, 'De Bijbel en het zwaard', pag. 345. Zie ook Peter Mansfield, pag.158

Dia 2

In dit plan van **Sykes en Picot** werd ook besloten, dat de onafhankelijkheid van de Arabische staten niet door Frankrijk en Engeland zou worden erkend, ondanks de overeenkomst, die McMahon in 1915 met Sharif Hoessein had gesloten.

Het plan logenstrafte dus vroegere beloften van onafhankelijkheid aan de Arabieren, die zich bedrogen voelden. Die vrees bleek later gerechtvaardigd, toen Engeland en Frankrijk tijdens de **conferentie van San Remo** van 19-26 april **1920** de mandaten vaststelden en zo de koek in het Midden Oosten verdeelden.

Door deze buitenlandse politiek van Engeland en Frankrijk hadden de Arabieren geen vertrouwen meer in de Britten.

De provincie Palestina viel nu onder Brits bestuur. Er woonden toen Joden en Arabieren in dat gebied. Volgens een Britse volkstelling van 1922 woonden er toen 84.000 Joden (11%), 71.000 Christenen (10%) en 590.000 Moslims (79%) in Palestina.

Andere cijfers geven: 100.000 Joden (12%), 80.000 Christenen (10%) en 650.000 Moslims (78%).

De oorlog in het Midden Oosten, m.n. de strijd van de Engelsen tegen het Ottomaanse Rijk was nog in volle gang. In het voorjaar van 1917 rukten de Engelsen vanuit Egypte op naar Palestina, maar werden bij Gaza teruggeslagen. In juni van dat jaar werd generaal Murray vervangen door generaal Edmund **Allenby** en die slaagde erin om met het offensief door te gaan. In December werd Jeruzalem bereikt en Allenby trok Jeruzalem in: te voet, vanwege zijn eerbied voor de Heilige Stad. Heel anders dan de Duitse keizer Wilhelm II. Die trok 1898 de Heilige Stad in, 'in keizerlijke stijl', te paard. Daarvoor moest wel een stuk van de stadsmuur naast de Jaffapoort worden afgebroken.

Allenby was niet de enige Engelsman, die wel eerbied had voor de Heilige Stad. Veel vooraanstaande politici en bestuurders in die dagen hadden een grote liefde voor de Bijbel. Onder hen waren **David Lloyd George** (premier van 1916-1922), zijn Minister van BuZa **Lord Balfour**, Luitenant Generaal **Patterson** en **Charles Prestwich Scott**, eigenaar van de Manchester Guardian. Het was een volop Bijbels klimaat in die dagen en als een natuurlijke vrucht daarvan ontstond er een vurige liefde voor het Jodendom en hun toekomst.

In 1917 kwam de **Balfour-verklaring** ter sprake.

Wie was Balfour?

Lord Arthur Balfour was van 1902 – 1905 Premier van Engeland en werd in 1916 Minister van Buza onder Premier **Lloyd George**. Zijn biograaf vermeldt dat zijn belangstelling voor het Zionisme haar oorsprong vond in de opvoeding in het Oude Testament, die zijn moeder hem gaf. Het probleem van de Joden in de moderne wereld leek hem van het allergrootste belang en hij vond, dat de christelijke godsdienst de Joden vreselijk veel verschuldigd was.

Toen hij premier was van de conservatieve regering kwam hij in contact met een jonge wetenschapper en vurig Zionist. **Chaim Weizmann** was een biochemicus van Russische afkomst. Hij ontdekte dat een bepaalde bacterie *Clostridium acetobutylicum* (het zgn. Weizmann-organisme) gebruikt kon worden om aceton te produceren. Aceton was nodig voor de vervaardiging van cordiet (een explosief) en dat was cruciaal voor de geallieerde oorlogsinspanningen. Het is niet onmogelijk, dat de uitvinding van Weizmann bijgedragen heeft tot de totstandkoming van de Balfour Verklaring.

Balfour en **Weizmann** konden het uitstekend met elkaar vinden en in de vele gesprekken die ze hadden werd het voor Balfour steeds duidelijker, dat Palestina dé plek was, waar het Joodse volk terecht kon. Eerdere voorstellen, zoals Argentinië of Oeganda die tijdens het eerste Zionistencongres in 1897 genoemd werden, waren voor **Weizmann** volkomen onbespreekbaar.

Op **2 november 1917** stuurde **Balfour** een brief aan Lord **Rothschild**, een lid van de bankiersfamilie. Deze Rothschild was een voorstander van het Zionisme. In de brief, die de **Balfour Verklaring** wordt genoemd, beloofde hij de steun van de Engelse regering bij de stichting van een Nationaal Tehuis voor het Joodse volk in Palestina en kwam tot stand na intensief lobbyen door **Chaim Weizmann**, die later de eerste premier van de Staat Israël zou worden.

Dia 3

Nederlandse vertaling van de verklaring:

Waarde Lord Rothschild,

Ik heb het grote genoegen u namens de regering van Zijne Majesteit de volgende aan het kabinet voorgelegde en goedgekeurde verklaring van sympathie met het Joodse Zionistische streven over te brengen:

"Zijner Majesteits Regering staat welwillend tegenover de vestiging in Palestina van een nationaal tehuis voor het Joodse volk, en zal haar beste krachten aanwenden de verwezenlijking van dit doel te bevorderen, waarbij het duidelijk moet zijn dat niets zal worden ondernomen dat de burgerlijke en godsdienstige rechten van niet-Joodse gemeenschappen in Palestina zou kunnen aantasten, of de rechten en de politieke status die Joden genieten in enig ander land."

Ik zal u erkentelijk zijn, wanneer u deze verklaring ter kennis van de Zionistische Organisatie wilt brengen.

Voor de Zionisten betekende de Balfour Declaratie een eerste beslissende overwinning. In **1920** kiest het in Londen vergaderende Zionistencongres **Chaim Weizmann** tot president van de organisatie.

Twee jaar later (**1922**) draagt de Volkenbond het mandaat over Palestina aan Engeland op. **Sir Herbert Samuel**, zelf een Jood en voormalig minister, wordt tot de eerste Britse Hoge Commissaris van Palestina benoemd. (Vanwege moeilijkheden betr. het vredesverdrag met Turkije werd het Mandaat pas in **1923** getekend en van kracht.) De voornaamste opdracht van het Mandaat was de tenuitvoerlegging van de Balfour Declaratie.

De Arabische bevolking van Palestina was weliswaar vrij van het Turkse Ottomaanse Rijk, maar werd nu geconfronteerd met Brits bestuur, dat een Zionistisch project, de Balfour Verklaring, legitimeerde. Dit betekende in beginsel de vestiging van miljoenen Joden in wat de Arabische bevolking beschouwde als Arabisch grondgebied. Deze Arabieren waren zodoende andermaal afhankelijk van een vreemde mogendheid én van de wijze waarop deze om zou gaan met haar eigen voorbehoud in de Balfour Verklaring: dat de burgerlijke en religieuze rechten van de aanwezige Palestijnse bevolking nevens andere niet-Joodse groepen niet geschaad mochten worden.

Zelfs de voorzichtige bewoording namen de ongerustheid van Sharif Hoesseins over de bedoelingen van de geallieerden niet weg. Om hem toch gerust te stellen werd commandant D.G. **Hogarth**, het hoofd van het Arabische Bureau³, naar Jeddah gestuurd. Hogarth pleitte voor de terugkeer van de

³ Het Arabisch Bureau, een aantal Engels diplomaten, zetelde in Cairo en adviseerde de Britse regering

Joden naar Palestina, maar Sharif Hoessein – nu koning van Hidjaz – maakte zich zorgen dat de Balfour-verklaring een voorloper zou kunnen zijn van een Joodse staat in Palestina. Hogarth rapporteerde: *'De koning wilde een onafhankelijke Joodse staat in Palestina niet aanvaarden, en ik had ook niet de opdracht hem te waarschuwen dat zo'n staat wel werd overwogen.'* Hoessein accepteerde de garanties en toonde uiteindelijk enthousiasme voor het voordeel, in de zin van welvaart enz., dat Joodse immigratie de Arabische landen zou opleveren.

Kort na de verovering van Jeruzalem op de Turken kwam Weizmann aan het hoofd van een Zionistische commissie en vestigde daar, in Jeruzalem, zijn hoofdkwartier. De Commissie stelde vast dat de Arabieren van Palestina al grondig gealarmeerd waren. Die stonden erop dat Palestina een puur Arabisch land moest blijven. Vóór de oorlog hadden ze de activiteiten van de Zionistische kolonisten en de oprichting van Joodse gemeenschappen al in de gaten, maar deze vormden toen nog geen ernstige bedreiging, omdat de Ottomaanse autoriteiten de expansie van Joodse gemeenschappen tot een minimum hadden beperkt. Nu, in 1918, geloofden de Arabieren dat de Zionisten het land wilden overnemen en het vervolgens aan hen wilden onderwerpen. Hoewel de Arabieren ongeveer 90 procent van de bevolking van Palestina vormden, noemde de Balfour-verklaring hen tenslotte de 'bestaande niet-Joodse gemeenschappen' wier burgerlijke en religieuze rechten - maar niet de politieke rechten - niet geschaad mochten worden.⁴

Er was in die tijd nog geen sprake van opzettelijke vijandigheid van Arabische kant tegen Joodse immigratie. Op 3 maart 1919 tijdens de Vredesconferentie in Parijs, schreef Emir Faisal (de derde zoon van Hoesseini), het hoofd van de delegatie van de Hidjaz aan de Amerikaanse Zionisten delegatie over de wederzijdse hulp tussen Arabieren en Joden in Palestina en hun 'gemeenschappelijke toekomst in de gemeenschap van de beschaafde volken van de wereld'. Bij een eerdere gelegenheid, in de zomer van 1918, had er al een ontmoeting plaats gevonden tussen Weizmann en Emir Faisal in Akaba waar ze een overeenkomst tekenden over een gezamenlijke strategie tijdens de Vredesconferentie. Tijdens de Eerste Wereldoorlog had Faisal al samen met Thomas Edward Lawrence (Lawrence of Arabia) de opstand tegen het Ottomaanse Rijk geleid. In ruil hiervoor was aan de Arabieren onafhankelijkheid beloofd door de Britten. Beide partijen kwamen overeen elkaars aspiraties te zullen respecteren. De Arabieren juichten de terugkeer van de Joden toe en waardeerden hun historische rechten op Palestina. Bovendien gaven de Arabieren openlijk te kennen, dat de cultuur en het 'Hebreeuwse goud', dat de Joden met zich meebrachten, hun zeer welkom was.⁵ Na de oorlog sloot hij op 3 januari 1919 samen met de Arabische prins Faisal de **Faisal-Weizmann-overeenkomst** waarmee zij het voorbeeld wilden geven van een hechte Joods-Arabische samenwerking. Beide groepen, de Arabieren en de Joden hoopten tijdens de Parijse Vredesconferentie, waar de overwinnaars van de Eerste Wereldoorlog beslisten, een eigen stuk land toegewezen te krijgen.

Toen de Britse regering in 1920 tijdens de San Remo conferentie het Mandaat voor Palestina op zich nam was men zich er niet van bewust dat het een onmogelijke taak zou gaan worden. Het falen om deze problemen op te lossen gaf de Britse relaties met de Arabieren voor tientallen jaren een flinke knauw.

Het Mandaat en niet de Balfour Verklaring zorgde voor een publiekrechtelijke basis voor het herstel van Israël in Palestina. De Balfour Verklaring was in feite een intentie, een politieke verklaring, die

⁴ Peter Mansfield, A History of the Middle East, pag.163-164

⁵ Leon Uris, 'Exodus' pag. 309

iedere latere regering had kunnen negeren. Het Mandaat was echter een internationale verplichting, geratificeerd door de Volkenbond.

De Britten stonden voor het probleem wat ze met die erfenis moesten doen. Vanuit een strategisch internationaal gezichtspunt moest in gedachten worden gehouden, dat het bezit van Palestina een 'buffer' vormde voor Egypte en het Suez kanaal.

Als men al dacht dat het met de Arabieren pais en vree zou zijn, omdat Arabische leiders, zoals Hoessein en Faisal zich positief hadden uitgelaten over de komst van Joodse immigranten vanwege hun 'Hebreeuwse goud' dan was er sprake van een vergissing. Dat 'goud' zou niet terecht komen in de zakken van de arme Arabische bevolking, maar in andere zakken. Bovendien waren er al onderlinge irritaties tussen Joodse kolonisten en Arabieren. De Arabische bevolking was sterk in de meerderheid, maar leefde grotendeels nog in de Middeleeuwen. De Joodse kolonisten brachten hun Westerse cultuur mee, hun geld, waarmee grond werd gekocht van de rijke effendi's,⁶ die in Beiroet en Damascus woonden. De pachters van die grond raakten zo hun bestaan kwijt. De eigenaars die die grond toen hadden verkocht bestond uit rijke families, die voornamelijk twee ruziënde facties waren: de Husseini's en de Nashashib's. (We zien die namen later weer opduiken)

De **Zion Kolonisatie Maatschappij** had al jarenlang het oog op de Jizreël Vallei gehad, die het zuidelijk deel van Galilea beslaat. Het was grotendeels moerasland met slechts een paar verarmde Arabische dorpen. Het grootste deel van de Jizreël Vallei behoorde aan één enkele effendi-familie, de Soereoks die in Beiroet woonde.

De Joodse kolonisten hadden een ideaal. Met groot enthousiasme begonnen ze aan een bijna onmogelijke taak om de gekochte grond te bewerken. Het grootste deel van het land was onder eeuwenlange Ottomaanse heerschappij verwaarloosd en uitgeput. Er stonden nauwelijks bomen.

De Palestijnse-Arabische bevolking bestond uit arme pachtboeren, die in de 19^e eeuw hun land hadden moeten verkopen vanwege de Ottomaanse belastingdruk.

Het was ook de Westerse cultuur, waarvan men dacht, dat daardoor de voorspoed van de conservatieve Arabische bevolking zou kunnen profiteren, die juist ook tot verwijdering, jaloezie en tenslotte tot vijandschap zou leiden. Joodse immigranten hadden betere landbouwwerktuigen, vrouwen waren op een andere manier gekleed, andere culturele activiteiten die voor Moslims aanstootgevend zijn.

De Arabieren en de Bedoeïenen keken de langzame maar zekere groei aan en toen ze zagen dat honderden hectaren land van hun vorige grond nu door de Joodse kolonisten in cultuur waren gebracht, begonnen ze plannen te beramen om de Joden weg te jagen.

In Palestina laait het verzet van de Arabieren op: zij willen niet in een Joodse staat wonen en ze protesteren tegen de Palestina-politiek van Engeland. Begin april 1920 ontstaan er in Jeruzalem hevige rellen tijdens het Islamitische Nabi Musa feest. Vijf Joden worden vermoord en 4 Arabieren kwamen om. Er vallen ca. 230 gewonden, waarvan het merendeel Joden. In Mei 1921 breken in Jaffa rellen uit. Demonstrerende Joden en massale aanvallen van Arabieren op Joden kregen een gewelddadig karakter waardoor op 3 mei het Britse leger de staat van beleg afkondigde. De rellen resulteerden in de dood van 47 Joden en 48 Arabieren. Er begint een bloedige terreur tegen de Joodse nederzettingen in het land.

⁶ Een effendi is een adellijke titel die 'heer' of 'meester' betekent, en vooral in het Ottomaanse Rijk en de Byzantijnse Rijk werd gebruikt.

De in Noord Galilea gelegen Joodse nederzetting 'Tel Chai', wordt door een sterke Syrisch-Arabische bende aangevallen en na zware gevechten onder de voet gelopen. Bij andere aanvallen moeten vier nederzettingen worden geëvacueerd.

De Arabieren zijn ver in de meerderheid. Engeland voelt zich gedwongen tot een politiek van evenwicht tussen de Joden en Arabieren. Als reactie op de Jaffa rellen van 1921 en op aandrang van Sir **Herbert Samuel**, de Britse Hoge Commissaris voor Palestina, gaf de Britse regering in **1922** een '**White Paper**' uit over de Engelse bedoelingen om de juiste balans te vinden tussen de Arabische en Joodse gemeenschappen

In dit **White Paper** wordt het gebied ten oosten van de Jordaan losgemaakt van het Mandaat. Dit gebied wordt Trans-Jordanië genoemd (het latere Jordanië). Het komt er op neer dat het toegezegde 'Joods Nationaal Tehuis' met meer dan 70% wordt verkleind. Daar komt bij, dat de Joodse immigratie in het resterende gebied 'Palestina' tot de zgn. 'economische absorptiemogelijkheden' wordt beperkt.⁷ Dit is een moeilijke diplomatieke uitdrukking, die aangeeft hoeveel inwoners een land aan kan, op basis van de beschikbare landbouwgrond.

Dia 4

Vanwege het **White Paper** wordt Trans-Jordanië, het gebied ten oosten van de Jordaan tegen alle afspraken in 1921 van Palestina afgescheiden en voor Joden gesloten. Dit oostelijke deel (77%) woedt een autonoom Arabisch emiraat. De reeds daar aanwezige geïmmigreerde Joden (vanaf ca. 1900) moesten vluchten. Trans-Jordanië zal in 1946 ook formeel onafhankelijk worden en later Jordanië gaan heten. In 1923 draagt Engeland ook de Golanhoogten over aan het Franse mandaatgebied Syrië.

Sir Herbert Samuel moet maatregelen nemen, die de Joden zwaar teleurstellen. In Jeruzalem wordt een Arabische burgemeester benoemd en de fanatieke Arabische nationalist **Amin al Hoesseini** wordt benoemd als moefti het hoofd van alle Moslims.

Mohammed Amin al-Hoesseini was een telg van de oude prominente Al-Hoesseini-familie van moefti's in Jeruzalem en afstammeling van Hoessein, de kleinzoon van de profeet Mohammed. Al-Hoesseini groeide op in Jeruzalem waar zijn vader Sjeik Tahir al sinds 1880 oppositie voerde tegen Joodse immigranten. In april 1920 speelde hij zijn eerste politieke rol tijdens het al eerder genoemde Nabi Musa-feest, dat uitliep op een oproer in Jeruzalem. Amin al-Hoesseini en zijn Compaan Aref al-Aref werden door het Britse militaire hof tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens ophitsing. Amin al-Hoesseini was gevlucht en werd in afwezigheid veroordeeld. De Britse hoge commissaris van het Mandaatgebied Palestina, Herbert Samuel, verleende Al-Hoesseini echter een jaar later amnestie en benoemde hem tot grootmoefti van Jeruzalem.

Zijn positie wendde hij aan om in moskeeën predikers aan te stellen en aan het hof rechters te benoemen die hem steunden in zijn antizionistische beleid. Diegenen onder de Arabieren die weerstand boden aan zijn beleid, werden op vrijdagmorgen in de moskeeën met naam en toenaam als verraders van de islam genoemd. Hij speelde een belangrijke rol in het Arabische verzet tegen de Zionistische politieke ambities in het Britse mandaatgebied Palestina.

Hij wilde de opheffing van het Joods Nationaal Tehuis en intrekking van de Balfour Verklaring en in plaats daarvan een onafhankelijke Arabische staat in het hele mandaatgebied.

⁷ Leon Uris 'Exodus' pag. 311

Ondanks de Britse toezegging wordt de Joodse immigratie naar Palestina beperkt. Veel Joodse vluchtelingen voor de in Oost Europa woedende pogroms worden bij hun aankomst in Palestina tegengehouden en teruggestuurd.

De jaren 1923 – 1929 bleven echter relatief rustig. Hoofdzakelijk omdat de Arabische angst was afgenomen vanwege de teruggang van Joodse immigratie. In 1927 kwam er geen enkele Jood en in 1928 slechts tien. De Zionisten gingen wel door met consolideren van hun nederzettingen, maar hun hoop was verflauwd. De Britse mandaat autoriteiten werden zelfgenoegzaam en verlaagden drastisch hun garnizoen ondanks waarschuwingen.

In **1929** verslechterde de situatie aanzienlijk. In Augustus leidde een geschil over religieuze praktijken bij de Klaagmuur in Jeruzalem tot wijdverbreide onderlinge botsingen met zware verliezen tot gevolg. Er werden 133 Joden door hun Arabische burens vermoord; in **Hebron**, de stad, die het zwaarst werd getroffen komen 67 Joden om het leven. Engelse troepen kwamen er snel bij en de orde werd hersteld. Slachtoffers aan Arabische kant vielen voornamelijk door Britse soldaten.

Op **19 april 1936** begon in Palestina een Arabische opstand die duurde tot 1939. Deze opstand werd geleid door het Arabische Hoge Comité, dat werd voorgezeten door **Al-Hoesseini**.

De Arabische opstand, die op **19 april 1936** begon, werd uitgelokt door de aanhoudende vrees dat Joodse immigratie zou leiden tot de dominantie van het Zionisme en de zekerheid dat Groot-Brittannië dit niet effectief zou kunnen voorkomen. In die jaren nam de immigratie van Joden weer toe, naarmate het in Duitsland, door de opkomst van Hitler steeds gevaarlijker werd. De vonk werd veroorzaakt door het gerucht dat de Zionisten wapens binnensmokkelden voor zelfverdediging. In april 1936 vormden de Arabische partijen een Arabisch Hoge Comité onder leiding van **Hadj Amin al-Hoesseini**, dat een algemene staking uitriep. Deze werd zes maanden volgehouden. Tegelijkertijd trokken Arabische rebellen, vergezeld door vrijwilligers uit aangrenzende Arabische landen, de heuvels in en een grootschalige nationale opstand begon.

In eerste instantie was het een formeel protest tegen het Mandaat. Het was de moefti er echter aan gelegen om zijn Arabische rivalen, de meer gematigde Arabieren uit te schakelen. In opdracht van hem werden tijdens de opstand honderden Arabische tegenstanders van zijn politiek om het leven gebracht. De aanvallen kregen steeds meer het karakter van een guerrilla en werden gericht tegen de Engelsen en de Joden. De Joodse leiders Weizmann en Ben Goerion waren eerst zeer terughoudend in hun reactie op de brutale aanvallen van de bende van de moefti, maar de kleine fanatieke Joodse verzetsgroep '**Irgoen**' koos voor de aanval. Ook de Engelsen kozen voor een harde aanpak van de moefti en stelden in 1937 de doodstraf in voor iedereen, die wapens droeg.

Toen de Britse troepen de opstand neersloegen vluchtte Al-Hoesseini naar nazi-Duitsland, waar hij via de radio moslims op de Balkan opriep om dienst te doen in speciale moslimeenheden van de Waffen-SS. De zender kon ook in het Midden-Oosten goed ontvangen worden. In die uitzendingen riep hij de Arabieren op om in opstand te komen tegen de Britse kolonisator en tot het vermoorden van iedere Jood die men tegenkwam.

Omdat in Europa de crisis met Hitler doorzette, konden de Britten niet genoeg troepen meer op de been brengen en om de opstand te bedwingen en hadden ze Joodse hulp nodig.

Groot-Brittannië stelde vanwege de situatie weer een onderzoekscommissie in. De commissie van Lord **Peel uit 1937** concludeerde dat de verplichtingen van Groot-Brittannië jegens Arabieren en Joden onverenigbaar waren en dat het mandaat onwerkbaar was.

De **Peel commissie** stelde in een zeer uitgebreid rapport, na raadpleging van meer dan 113 Joodse en Arabische getuigen, zowel radicaal als gematigd, daarom voor om het land te verdelen in Joodse en Arabische gebieden, waarbij Jeruzalem en Haifa onder het Britse Mandaat zouden blijven. Joodse immigratie zou de eerste vijf jaar beperkt worden met een jaarlijkse limiet van 12.000 Joodse immigranten.

70% van het land zou door deze verdeling worden samengevoegd bij het Trans-Jordanië van Abdullah als Arabisch gebied en het **Joodse gebied zou tot 20%** worden teruggebracht. **HME 206**

Dia 5

Het Joodse leiderschap accepteert – zij het met grote tegenzin – het plan. Ze konden zich beslist niet vinden in de beperking van de omvang van de Joodse staat, die Jeruzalem zou uitsluiten en aan de beperking van de Joodse immigratie. Vooral ook, omdat de anti-Semitische politiek van Hitler in Duitsland een aanzienlijke instroom van Joodse immigranten vanuit centraal Europa tot gevolg had.

De Arabieren daarentegen waren unaniem verontwaardigd (behalve Abdullah van Trans-Jordanië, die aandrang op aanvaarding) en wezen ook deze oplossing resoluut van de hand. Hun rebellie werd heviger, ondanks het intensieve gebruik van Groot-Brittannië's geweld⁸ en het buiten de wet stellen van het Arabische Hoge Comité.

Uiteindelijk werd het voorstel van de Peel-Commissie door de Arabieren en de Britse regering afgewezen.

Na de Arabische opstand, die in 1936 was begonnen laaide in de herfst van **1937** het geweld weer op na de moord op de Britse districtscommissaris in Galilea op 2 september, Lewis Andrews.

Maatregelen die de Britten troffen waren onder meer de instelling van een avondklok, het vasthouden in administratieve hechtenis en het verwoesten van 5000 huizen. Bijna 150 Arabieren werden ter dood veroordeeld en de belangrijkste Palestijnse leiders werden aangehouden of werden verbannen of vluchtten (zoals Amin Al-Hoesseini). De gewelddadigheden hielden aan in 1938 en verliepen uiteindelijk in 1939.

Ondertussen had zich in Duitsland een drama voorgedaan: de 'Kristallnacht' in de nacht van 9 op 10 november **1938**.

In **1939** gaf de Britse regering weer een **White Paper** uit – genoemd naar MacDonald – waarin de Britse politiek ten aanzien van het Britse Mandaatgebied Palestina werd bepaald.

Dit witboek bestond uit drie onderdelen:

1. Het idee van verdeling van Palestina in een Joods en een Arabisch deel werd verlaten. In 1949 zou Palestina zelfbestuur moeten krijgen, en in dat bestuur zouden zowel Arabieren als Joden naar rato van hun aandeel in de bevolking vertegenwoordigd moeten zijn.
2. Het aantal Joden dat mocht immigreren werd beperkt tot 75.000: 15.000 per jaar voor de jaren 1940 tot en met 1944. Na 1944 werd verdere immigratie afhankelijk gemaakt van de toestemming (een veto) van de Arabische meerderheid van de bevolking.

⁸ De opstand werd neergeslagen door de Britten, waarbij ongeveer 5.000 Palestijnen omkwamen en 15.000 gewond raakten¹. De gebeurtenissen tijdens deze opstand legden de kiem voor de Arabisch-Israëliëse Oorlog van 1948.

3. De mogelijkheden van aankoop van land door Joden werden sterk beperkt.

Dit was het beste aanbod dat de Palestijnen in de hele twintigste eeuw van de Britten zouden krijgen, maar de moefiti vertoonde een spectaculair staaltje van politiek onvermogen en onbuigzaamheid. Hij verwierp het voorstel.

Winston Churchill sprak, toen er door dit Witboek een eind werd gemaakt aan verdere Joodse immigratie en landaankoop: "Dit is de breuk, dit is de schending van een belofte, dit is het opgeven van de Balfour Verklaring, het einde van het visioen."

Het witboek werd door het Britse Lagerhuis met 268 tegen 179 stemmen aangenomen.

Volgens historicus Raul Hilberg hebben geo-politieke redenen bij het witboek van MacDonald de doorslag gegeven. Groot-Brittannië kon in de te verwachten strijd tegen nazi-Duitsland zonder meer uitgaan van Joodse steun. Steun van de Arabieren was minder vanzelfsprekend: vanuit de moslimwereld werden goede contacten onderhouden met Italië en Duitsland.

Door de Zionisten werd het witboek gezien als een breuk met de Balfour-verklaring: te verwachten was dat Joodse immigratie vanaf 1944 door de Arabische meerderheid van Palestina zou worden verboden. Tevens zou er ook geen vorm van zelfbestuur voor de Joden zijn, wat in de plannen van de commissie-Peel nog wél voorkwam. Overigens had Neville Chamberlain ook al voorgesteld om de Balfour Verklaring in te trekken. De Arabieren beweerden dat het beleid van het Nationale Tehuis hen geleidelijk van hun levensonderhoud beroofde; de Joden waren van mening dat het project van het Nationale Tehuis niet met de vereiste energie werd voortgezet.

Barbara Tuckman vraagt zich in haar boek: 'De Bijbel en het zwaard', af hoe men in de toekomst aan zal kijken tegen de periode van de Balfour Verklaring. Waren het de politieke ambities van de Joden, de onverzoenlijkheid van de Arabieren of de zwakte van de Britten. Uiteindelijk was Palestina nooit meer geweest dan een 'kleine inkeping' in de uitgebreide Arabische gebieden. Voor de Arabieren was het slechts één procent van het gebied, waarover ze van de Britten zelfbestuur kregen. Voor de Joden echter was het de enige hoop om ooit een tehuis, een land en een staat konden krijgen.

Tweede Wereldoorlog en daarna

Terwijl de Arabieren in hun overweldigende meerderheid de afschaffing van de Europese voogdij en overheersing in de nasleep van de oorlog zochten, was er één groep die andere prioriteiten had: de Zionistische Joden. Toen de oorlog begon, was hun droom van een onafhankelijke Joodse staat in Palestina vervaagd als gevolg van de verandering in het Britse beleid, het Witboek van 1939. Hun woede en bitterheid waren diep. Toch kon er geen sprake van zijn Groot-Brittannië niet te helpen in de oorlog tegen de nazi's. David Ben Goerion, de Zionistische leider die de eerste premier van Israël zou worden, bedacht de slogan dat de Joden het Witboek zouden bestrijden alsof er geen oorlog was, en de oorlog alsof er geen Witboek was. Ongeveer 27.000 Palestijnse Joden namen dienst bij de Britse strijdkrachten. Anderen geloofden dat zij hun zaak het beste konden dienen door de Haganah op te bouwen, het semi-geheime Zionistische leger in Palestina. De Britten bleven echter de eisen van de Zionisten voor de vorming van een Joods leger, onder de Zionistische vlag, afwijzen om samen met de geallieerden te vechten.

Toen het gevaar van een Duitse invasie voorbij was met de nederlaag van Rommel bij Alamein en tegelijkertijd het nieuws uit Europa begon uit te lekken over Hitlers onuitsprekelijke wreedheden tegen de Joden, keerden de Palestijnse Zionisten zich resoluut tegen Groot-Brittannië.

In het **MacDonald White Paper** (dat o.a. bedoeld was om de Arabische woede te sussen) werd het totaal aantal toegestane immigranten in Palestina gereduceerd tot **75.000**, verspreid over vijf jaar. Door de dreigingen van Hitler Duitsland vóór de oorlog en de overlevenden van ná de oorlog was de toestroom van Joden sterk toegenomen. De duizenden Joden, die het quotum overschreden, werden door de Britten vastgehouden op Cyprus of, als ze kans hadden gezien Palestina te bereiken, alsnog gedeporteerd werden naar Cyprus.

Woedend over de Britse deportatie van de weinige illegale immigranten die Palestina wisten te bereiken, gaven zij Groot-Brittannië de schuld van het onvermogen om het Europese Jodendom te redden. Anti-Britse verzetsdaden namen toe. Een splintergroep uit de Haganah (de **Irgoen**) sloeg de handen ineen met de extremere **Stern** groep in wijdverbreide aanvallen, die culmineerden in de moord op Lord Moyne, de Britse minister van Buitenlandse Zaken in Caïro, in november 1944. Een verontwaardigde Churchill, een goede vriend van Moyne, liet daarom voor een tijd zijn al lang bestaand pro-Zionisme los.

Chaim Weizmann geloofde nog steeds dat de beste hoop van de Zionisten om hun doelen te bereiken in Groot-Brittannië lag, maar hij werd ingehaald door een nieuwe generatie, vertegenwoordigd door David Ben Goerion, die naar de opkomende Amerikaanse supermacht keek. Op een conferentie in mei 1944, waarin alle schakelingen van de Zionistische opvattingen vertegenwoordigd waren, werd een programma aangenomen dat voorzag in onbeperkte Joodse immigratie en de vestiging van Palestina als een Joods gemenebest 'geïntegreerd in de structuur van de nieuwe democratische wereld'.

Verdelingsplan 1947

De Britse regering stond voor een onmogelijk dilemma. De publieke opinie in Groot-Brittannië was verdeeld tussen Zionistische sympathisanten en degenen die verontwaardigd waren over de zionistische wreedheden. In het Midden-Oosten zouden alle Britse belangen in de Arabische wereld in gevaar kunnen komen als de Zionisten Palestina mochten veroveren, maar Groot-Brittannië stond onder meedogenloze druk van de VS om massale Joodse immigratie toe te staan en in de nasleep van de oorlog was Groot-Brittannië financieel afhankelijk van Washington.

In augustus 1947 beval een meerderheidsrapport van een Speciale Commissie voor Palestina (UNSCOP) de verdeling van Palestina in Arabische en Joodse staten aan, die economisch nog steeds verenigd zouden zijn, waarbij Jeruzalem en zijn omgeving internationaal zouden zijn. Met een stemming van 33 tegen 13 bij 10 onthoudingen werden deze aanbevelingen overgenomen door de Algemene Vergadering van de VN in haar Resolutie 181 van 29 november 1947.

Een Arabisch voorstel om het Internationaal Gerechtshof te ondervragen over de bevoegdheid van de Algemene Vergadering om een land te verdelen tegen de wensen van de meerderheid van zijn inwoners in, werd ternauwernood verworpen. (Er woonden toen 1.269.000 Arabieren en 678.000 Joden in Palestina.)

De Zionisten verwelkomden de verdeling omdat deze een Joodse staat erkende die, hoewel hij een groot woestijngebied in het zuiden, de Negev, omvatte, 55 procent van een land besloeg waar het Zionistische grondbezit nog steeds minder dan 8 procent van het totaal bedroeg. De Arabieren waren, zoals altijd, fel gekant tegen de verdeling, maar waren vooral verontwaardigd omdat de Joodse staat bijna evenveel Arabieren als Joden zou omvatten.

Dia 6

1948 Einde Brits mandaat over Palestina/Eerste Arabisch-Israëlische oorlog

De tijd kwam voor de Britten om te vertrekken. Ze droegen 14 februari het Mandaat over aan de Verenigde Naties en weigerden toe te zien op de uitvoering van het delingsplan. Hun vertrek was gepland op 15 mei. De Joodse bevolking zag de bui al hangen. Zij hoefde niet op medewerking van de Arabische bevolking te rekenen. Men wist dat bij het naderen van het einde van het Brits mandaatschap een gezagsvacuüm ging ontstaan. Vijandelijkheden jegens de Joodse gemeenschap waren aan de orde van de dag. Een massale slachting onder de Joodse bevolking bleek een reële optie. Op 10 april vermoordden **Irgun**- en **Stern**-groepen 254 Arabische burgers van het Arabische dorp **Deir Yassim**. Dit ook tot grote ontsteltenis van de Joodse gemeenschap zelf.

Om in deze omstandigheid sterker te staan, riep Ben-Goerion op 14 mei 1948 (volgens Joodse kalender 5 Ijar), tien uur voor het einde van het mandaatschap, eenzijdig de onafhankelijke staat Israël uit. Direct gevolgd (15 mei) door een aanval van vijf Arabische staten (Egypte, Jordanië, Syrië, Irak en Libanon, plus troepen uit Saoedi-Arabië). Deze oorlog betekende voor de Joodse gemeenschap een 'onafhankelijkheidsoorlog'. Op 11 juni werd Jeruzalem door Jordaanse troepen ingenomen.

De beschuldiging dat de Joden 700.000 van de 1.400.000 Palestijnen van huis en haard verjoegen, is niet terecht. Men ging massaal op de vlucht (Al-Naqba, de catastrofe) voor het oorlogsgeweld. In de vaste overtuiging dat zij zouden winnen, adviseerde de Arabische coalitie de Palestijnen zelfs om te vertrekken en verzekerde hen dat ze later weer huiswaarts konden keren. Waarschijnlijk mede door gebrek aan voldoende vertrouwen in elkaars politieke bedoelingen, ontbrak het in de Arabische coalitie aan een goede coördinatie en werd de oorlog door hen verloren. De Israëli's namen 77 % van het land in beslag. De oorlog eindigde juli 1949 en kostte aan ongeveer 6000 Israëli's het leven.

Chaim Weizmann werd president en David Ben-Goerion minister-president.

Geraadpleegde bronnen:

Wikipedia

Larry Collins & Dominique Lapierre: O Jeruzalem

Werner Keller: ... En zij werden verstrooid onder alle volken

Wim Kortenoeven: De kern van de zaak

Peter Mansfield: A History of the Middle East

Simon Sebag Montefiore: Jeruzalem, de biografie

Barbara Tuchman: De Bijbel en het zwaard

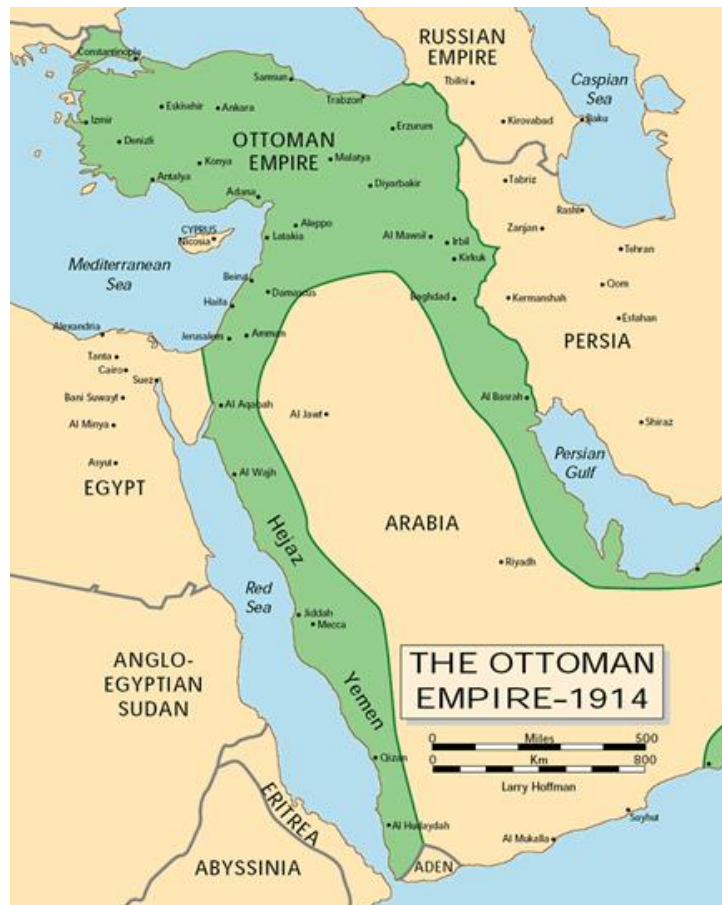
Michael J. Pragai: Faith and fulfilment

Leon Uris: Exodus

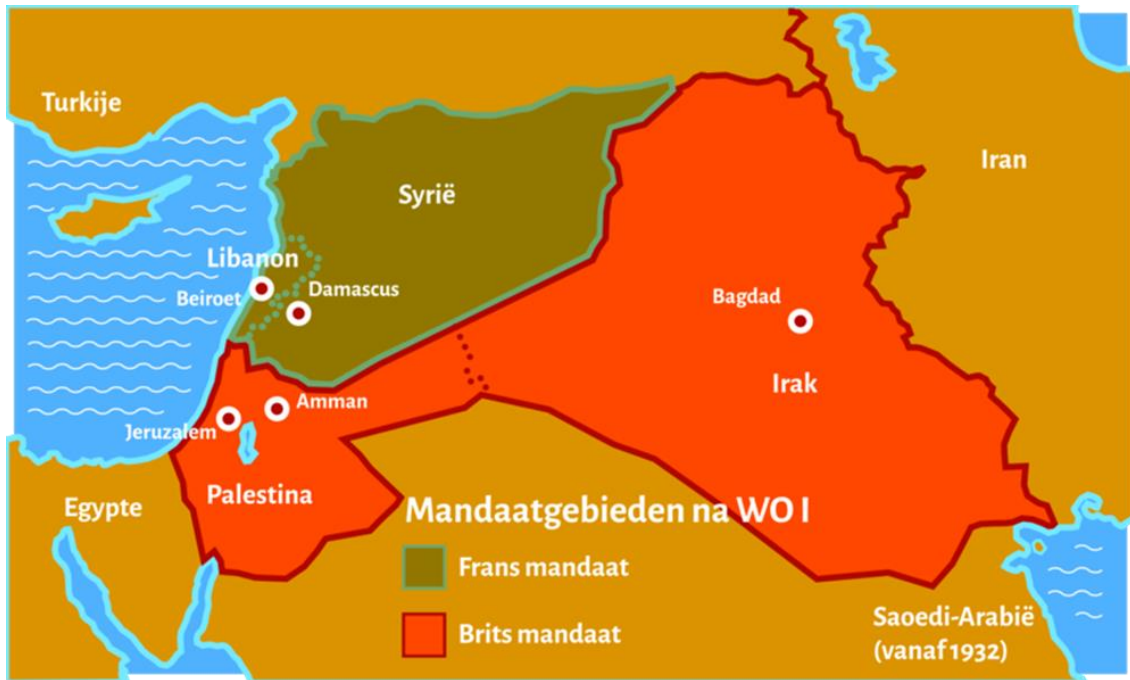
Wim Verwoerd: Het bloed schreeuwt uit de aarde

AFBEELDINGEN

Dia 1

Dia 2

Foreign Office,

November 2nd, 1917.

Dear Lord Rothschild,

I have much pleasure in conveying to you, on behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet

His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object. It being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country"

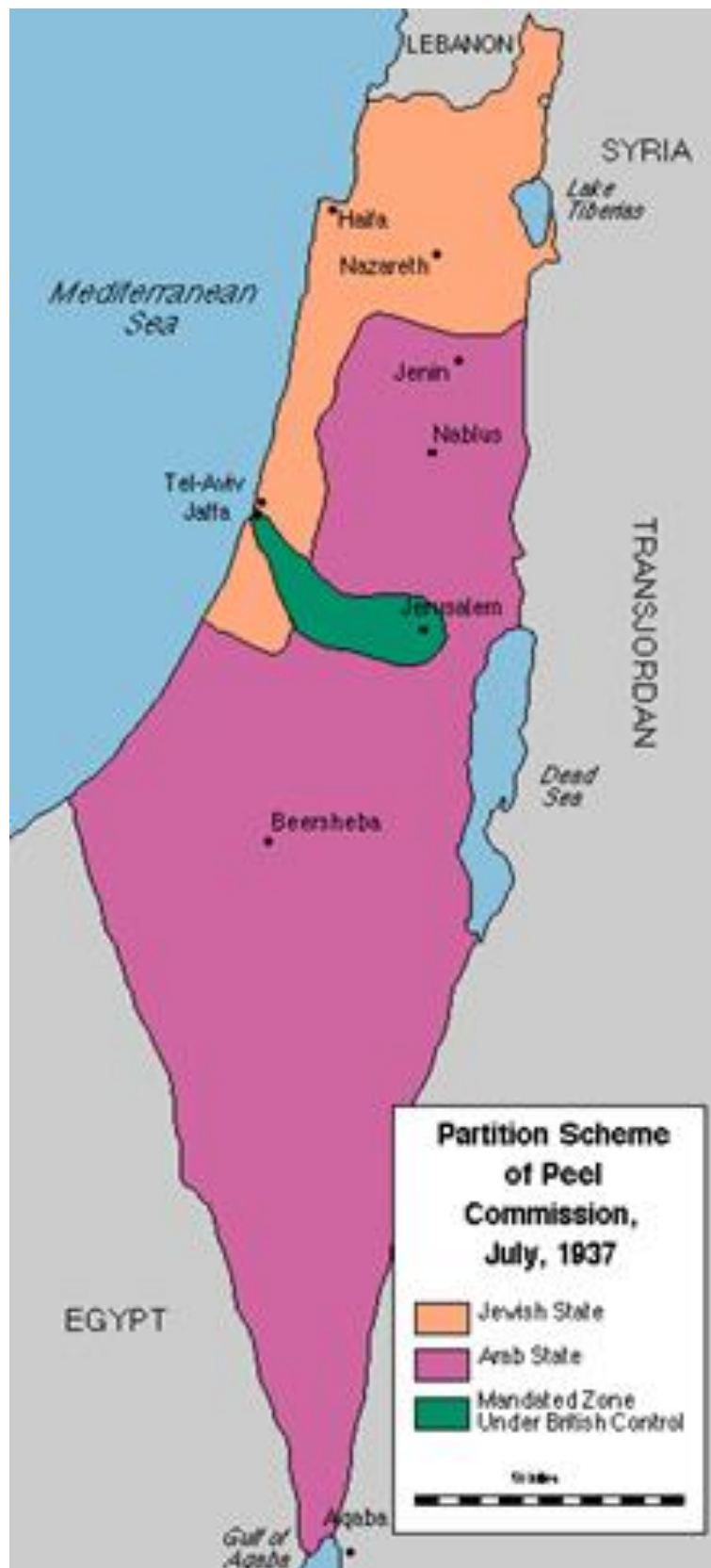
I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

Y. in
Arthur Balfour

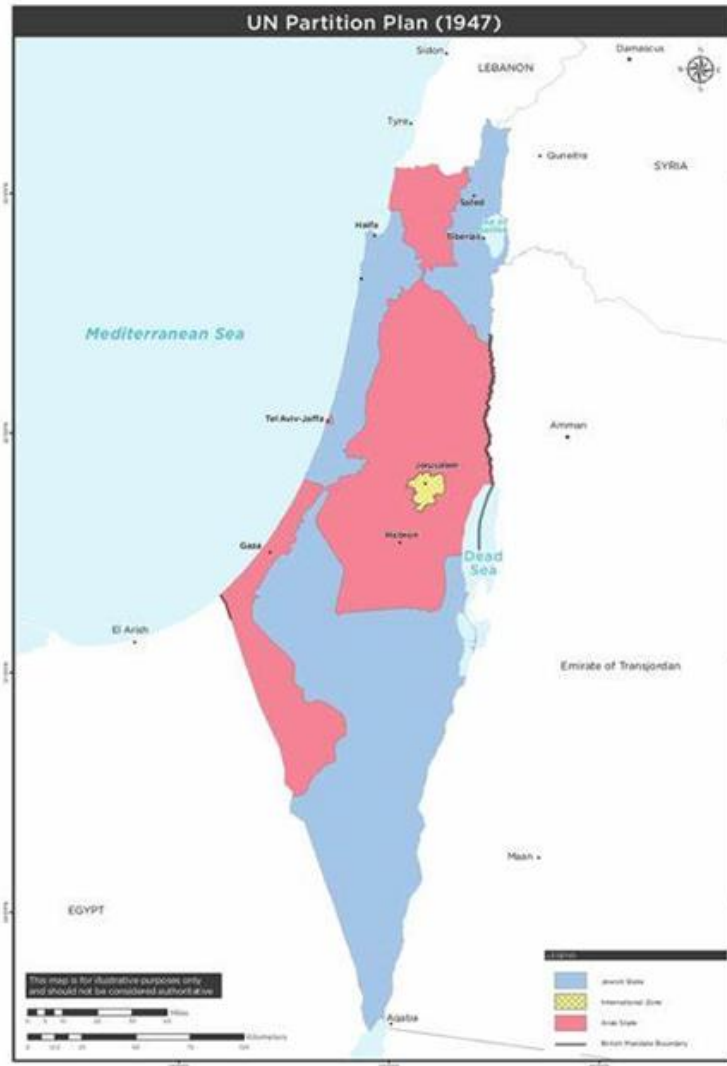
Dia 4

Dia 5

Dia 6

Dia 7

